

Criteria

Sector

- vmbo
- havo / vwo
- mbo
- ho

Thema

- Visie, beleid en kwaliteit
- LOB-leeromgeving
- LOB-programma
- Studiekeuze/ studiesucces
- Loopbaangesprek
- Doorstromen
- Arbeidsmarktinformatie
- LOB-documenten
- Ouderbetrokkenheid
- Professionalisering
- Samenwerking
- Kansengelijkheid

Jaartal

- > 2020
- 2015 - 2020
- < 2015

Soort publicatie

- Proefschrift
- Inaugurale rede/ lectorale rede
- Onderzoeksrapport
- Samenvatting onderzoeksrapport
- Artikel

ALGEMENE GEGEVENS

Titel	Evaluatie van het School-Ex 2.0 programma. De rol van studiekeuze- en exitgesprekken in het MBO
Auteurs	Meng, C. M., Verhagen, A. M. C., Korthals, R. A., & Huijgen, T. G. (2014).
Hyperlink volledig onderzoek	https://cris.maastrichtuniversity.nl/ws/portalfiles/portal/604780/guid-9bd77dd6-aecf-4323-a7eb-d7f930ff3784-ASSET1.0.pdf

SAMENVATTING

Samenvatting van het onderzoek

Kiezen voor een MBO-opleiding met het hart of nadat een afweging van toekomstige arbeidsmarktperspectieven is gemaakt? Na het behalen van het MBO-diploma doorleren of zich aanbieden op de arbeidsmarkt? Jongeren staan precies voor deze keuzes. In de afgelopen vijf jaren kreeg deze afweging wegens de voortdurende economische malaise nog een zwaardere lading dan in tijden van hoogconjunctuur. De verwachting dat in Nederland de jeugdwerkloosheid ook in 2013 en de jaren daarna verder zou kunnen oplopen, heeft in het voorjaar van 2013 dan ook tot een brede aanpak geleid om jongeren aan te sporen om voor een MBO-opleiding met goede arbeidsmarktperspectieven te kiezen en na behalen van het MBO-diploma door te leren, zij het in het MBO zelf dan wel bijvoorbeeld in het HBO. Maar wat zijn de gevolgen van deze brede aanpak? Hebben jongeren zich door deze activiteiten laten beïnvloeden? Is het gelukt om het aandeel MBO-gediplomeerden dat de onderwijs carrière voortzet te verhogen? Laten de gediplomeerden van het VMBO zich door arbeidsmarktperspectieven beïnvloeden en kiezen ze voor MBO-opleidingen met goede arbeidsmarktperspectieven? Navolgend presenteren we de centrale conclusies van de Evaluatie van het School Ex 2.0 programma zoals uitgevoerd in de periode oktober 2013 tot en met april 2014. Deze resultaten hebben betrekking op

- a) een enquête onder MBO-scholen
- b) een enquête onder MBO-gediplomeerden van het schooljaar 2012/2013
- c) een enquête onder gediplomeerden van het VMBO die in het schooljaar 2013/2014 in een MBO-BOL opleiding ingestroomd zijn
- d) een analyse van registerdata afkomstig van de Dienst Uitvoering Onderwijs van het Ministerie van

OCW.

Exitgesprekken

De omvang van exitgesprekken

Exitgesprekken worden op grote schaal gevoerd: In het schooljaar 2012/2013 zijn door mbo-scholen op grote schaal exitgesprekken met (aanstaande) gediplomeerden gevoerd. 92% van de schooldomein combinaties meldt dat exitgesprekken hebben plaatsgevonden en 70% van de gediplomeerde MBO'ers meldt minimaal 1 keer met een medewerker van school over zijn/haar toekomstplannen gesproken te hebben. In de domeinen techniek en economie is de kans op een exitgesprek significant lager.

De rol van het School Ex 2.0 programma

Geen verhoging van het aandeel dat doorstroomt: Op basis van de analyses dient vastgesteld te worden dat, ten minste in het eerste jaar van het programma, niet kan worden aangetoond dat de nadruk op exitgesprekken binnen het School Ex 2.0 programma heeft geleid tot een verhoging van het aandeel MBO-gediplomeerden dat de onderwijscarrière voortzet.

Van informeel naar formeel circuit:

De analyses laten zien dat MBO breed al voorafgaand aan het schooljaar 2012/2013 een informeel circuit van exitgesprekken bestond. Dat wil zeggen dat docenten, mentoren of bijvoorbeeld studieloopbaanbegeleiders al langer gesprekken met (aanstaande) gediplomeerden voeren over hun (nabije) toekomstplannen en wat ze het best kunnen met de capaciteiten opgedaan in de afgeronde opleiding, zonder dat daar op school- of bijvoorbeeld locatieniveau regels of protocollen voor bestonden.

De nadruk op exitgesprekken binnen het School Ex 2.0 programma lijkt ertoe te hebben geleid dat in scholen waar dit nog niet de gangbare norm was (28% van de scholen die aan de enquête hebben deelgenomen), een 'formeel circuit' van exitgesprekken is opgestart.

Dit kan tot een verdergaande professionaliteit in het voeren van exitgesprekken leiden. Of deze verdergaande professionaliteit in de toekomst ook tot een verhoging van het aandeel dat doorstroomt naar het vervolgonderwijs leidt, dient in de toekomst nader onderzocht te worden.

De beïnvloeding door exitgesprekken en het nut ervan (informele circuit)

Gemiddeld ruim een kwart van de jongeren die een exitgesprek hebben gehad geeft aan hierdoor in de keuze wat de vervolgstappen betreft beïnvloed te zijn: De beïnvloeding vindt plaats op het vlak van diverse keuzes. Het gaat om de keuze om door te leren (4%), een andere vervolgopleiding te

gaan volgen dan men eerst van plan was (5%), te gaan werken (6%), of anders (12%). Exitgesprekken beïnvloeden daarmee in beperkte mate de keuzes ten aanzien van verdere scholing van jongeren.

Responsiviteit verschilt tussen groepen van jongeren en geeft mogelijkheid om instrumenten doelmatiger in te zetten:

De mate van beïnvloeding is hoger bij gediplomeerden van lagere niveaus, gering bij de hogere MBO-BOL niveaus en zeer gering bij de hogere MBO-BBL niveaus. Conditioneel op het opleidingsniveau worden niet-westerse allochtonen sterker beïnvloed door exitgesprekken. Indien door budgetrestricties (tijd, geld) keuzes gemaakt dienen te worden, is het dan ook aan te raden om exitgesprekken te focussen op de (aanstaande) gediplomeerden van lagere mbo-niveaus en de groep niet-westerse allochtonen.

Exitgesprekken als middel om jongeren op de goede plek te brengen:

Exitgesprekken zijn niet per definitie gericht op het verhogen van de doorstroom naar het vervolgonderwijs, maar op het ondersteunen van jongeren bij hun keuze voor de eerstvolgende stappen na het behalen van het diploma. Jongeren die een exitgesprek hebben gehad en doorleren lijken dan ook eerder tevreden te zijn met de gemaakte studiekeuze, en jongeren die een exitgesprek hebben gehad en zich op de arbeidsmarkt aanbieden lijken een hogere kans op werk te hebben.

Exitgesprekken worden zowel door scholen als door leerlingen als nuttig ervaren:

50% van de gediplomeerde MBO'ers vond het exitgesprek nuttig dan wel heel nuttig. Onder de groep jongeren die door het gesprek is beïnvloed in de keuze om al dan niet door te leren is dit percentage zelfs 59%. Ook een overgrote meerderheid van de bevraagde schooldomein combinaties (81%) geeft aan dat de exitgesprekken als (heel) nuttig zijn ervaren.

De waarde van studiekeuzegesprekken met VMBO-gediplomeerden die in het MBO BOL instromen

Veel VMBO'ers twijfelen over hun studiekeuze:

17% van de VMBO-gediplomeerden start uiteindelijk met een andere MBO-BOL opleiding dan hij of zij oorspronkelijk van plan was. Nog eens 28% twijfelde tussen een aantal MBO-BOL opleidingen. Als ombuigingsgesprekken effect hebben, dan zijn het deze groepen leerlingen waar het effect het grootst zal zijn.

Ombuigingsgesprek heeft gemiddeld een beperkt effect op studiekeuze:

Tussen de 4 en maximaal 10 procent van de respondenten wordt door een studiekeuzegesprek omgebogen naar andere studie.

LOB ONDERZOEK

Veel studiekeuzegesprekken met VMBO-gediplomeerden maar minder vaak ombuigingsgesprekken:
Een ruime meerderheid (66%) van de jongeren die in het schooljaar 2013/2014 met een MBO-BOL opleiding is gestart, geeft aan dat ze hun opleidingskeuze besproken hebben op hun huidige Mbo-school. De helft van de ondervraagde school-domein combinaties laat echter weten dat er geen 'ombuigingsgesprekken' hebben plaatsgevonden. Opvallend is dat daarbij 20% van de school-domein combinaties als reden aanvoert dat dit ten koste gaat van de instroom. Dat suggereert dat in sommige gevallen de belangen van de instelling niet parallel lopen met die van de student. Vergelijkbaar belangrijke aangevoerde redenen zijn 'geen tijd' of 'geen nut'.

Studiekeuzegesprekken beïnvloeden keuze van jongeren en worden als nuttig ervaren:
Een op de drie jongeren die een studiekeuzegesprek heeft gehad geeft aan hierdoor (sterk) beïnvloed te zijn en twee op de drie heeft het studiekeuzegesprek als (heel) nuttig ervaren.

Arbeidsmarktperspectieven zijn van belang bij de keuze:
Jongeren die kennis hebben van de slechte arbeidsmarktperspectieven van een opleiding (of in elk geval van mening zijn dat de perspectieven slecht zijn) kiezen eerder voor een andere opleiding. Deze uitkomst ondersteunt de aan het School Ex 2.0 onderliggende assumptie dat jongeren die kennis hebben van slechte arbeidsmarktperspectieven eerder een andere studie zullen kiezen. 42% van de jongeren die voor de start van de opleiding van studiekeuze gewisseld zijn hebben het idee dat de kansen op het vinden van een baan daardoor (aanzienlijk) beter zullen zijn.

Ook jongeren met problemen in de leefomgeving zijn beïnvloedbaar:
Jongeren die aangegeven dat ze in het afgelopen jaar veelvoudige contacten met justitie of politie hebben gehad en/of veelvuldig gebruik maakten van internet/gokspellen/computergames, hebben een significant grotere kans dan degenen die deze problemen niet melden, om aan te geven dat ze vanwege het studiekeuzegesprek van studiekeuze zijn gewisseld. Dit resultaat laat zien dat de groep jongeren, die vaak als een lastig bereikbare groep jongeren gezien wordt, door studiekeuze gesprekken op scholen wel beïnvloedbaar is.

TRANSFER

Wat kun je uit het onderzoek meenemen naar de LOB-praktijk?

Het belang van studiekeuzegesprekken of exitgesprekken met jongeren die staan voor een volgende stap in hun schoolloopbaan, waarbij arbeidsmarktinformatie wordt meegenomen in de afweging.

LOB ONDERZOEK

